

~~III. B. I. 3.~~

~~XXIX 9. 10~~

IV. B. 6. 290.

45.

GD wü.

THESES INAUGURALES,

de,

CRIMINE MAGIAE,

quas

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WILHELMO,

SCEPTRI BORVSSICI ET BRANDENBVR-
GICI HEREDE &c. &c.

IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA,

Ex decreto Illustris Facultatis Iuridicae

PRAESIDE

D. CHRISTIANO THOMASIO, ICto,

REG. MAI. BORVSS. CONSIL. PROF. PVBL. & h. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in vtroque iure honores & DOCTORALIA
privilegia legitime consequendi,

IN AUDITORIO MAIORI,

Horis Ante- & Pomeridianis

Solemni Eruditorum disquisitioni submittit

M. IOANNES ~~Reiche~~ / Amplifs. Ordinis
Philosophici Adiunctus.

ad D. 12. Novembr. 1713 126 cl.

HALAE MAGDEBURGICAE,

Litteris CHRISTOPH. SALFELDII, REGIMIN. REG. BORVSS. Typogr.

THESIS INVALENTISSIMA
CRIMINE MAGIAE
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCEPS AC DOMINO
DNI FRIDERICO WILHELMO
SCPTRI BORSSICI ET BRANDENBUR.
GICI HERED & C.
IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA
ANNO DOMINI MDCCCXXXIII
PRESIDE
D. CHRISTIANO THOMASIO ICO
REG. MAIORIS CONSIL. PROF. PUBL. & C. DICANO
PRO LICENTIA
Suumos in utroque iure honore & DOCTORALIA
GRADUS IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA
IN AUSTRIA MAIORI
SOLANI FACULTATIS APOSTOLICAE
M. IOANNES SIBERUS AUSTRIACUS
Philosophi Aduocatus
ad d. n. Nomen. cl. loc. et
HABER MAGDEBURGICAE
LUDWIG CHRESTOPHER SALLERDII REGIM. REG. BORSS. TYPOG.

S V M M A R I A.

Inroitus. §. I. Fabulis de magis & sagis referta sunt scripta Vi-
rum celeberrimorum tam Catholicorum, quam Protestantium. §. II.
Autores, qui defenderunt non dari magiæ crimen, imprimis Jo-
annes Wierus, Antonius van Dale, & Balthasar Beckerus. §. III.
Commendatur Autor Cautionis criminalis de processibus contra sa-
gas. §. IV. Qui tamen cum se Catholicum esse fingit, multa reli-
quit industria aliorum. §. V. Concedimus dari diabolum eumque
operari in improbis; negamus tamen dari crimen magiæ. §. VI. Dif-
ferentia inter hypothesin nostram, Beckeri, & vulgarem. Definitio
diaboli. §. VII. Beckeri & nostra hypothesis vindicata à suspicio-
ne Atheismi. §. VIII. Magia olim denotavit quamcunque scientiam
occultatam. §. IX. Non sermo est de magiâ naturali aut artificio-
li, sed de demoniacâ, §. X. cujus definitio à plerisque inconveni-
enter omissa, §. XI. proponitur. §. XII. Affirmanti dari crimen
magiæ incumbere probationem, non nobis, §. XIII. Argumenta
Carpzovii pro existentia magiæ cum responsionibus nostris. Ad pri-
mum: Jure divino debere magos interfici. Respondetur, magos ibi
non puniri propter pactum cum diabolo, sed propter idololatriam.
§. XIV. Satisfit Carpzovio excipienti legem divinam non loqui so-
lum de veneficis. §. XV. Nova objectio de magiæ Pharaonis, quod
illi pacta cum Diabolo habuerint, resolvitur. §. XVI. De sagâ Sa-

muelem evocante, item de Manasse. §. XVII. Pythonissa in Endor decepti Saulem, qui neque Samuelem, neque ejus umbram, sed nihil vidit. §. XIX. Ad secundum argumentum Carpovii provocantis ad legem natura respondetur, eum hoc assertum non probasse §. XIX. Ad tertium à Jure Civili desumptum respondetur, à Veneficis ad sagas N. V. C. §. XX. Ad quartam, à testimonio scriptorum Pontificiorum, esse planè impertinens §. XXI. ubi simul ostenditur impertinentia doctrinae de pacto tacito sagarum cum Diabolo. §. XXII. Male inferri à pœnâ homicidarum & adulterorum ad pœnam sagarum. §. XXIII. Ad quintum: expedire sagis ipsis, ut quam civillime morte puniantur, respondetur, ostensione multiplicis inconvenientiæ, §. XXIV. Respondetur ad conclusionem Carpovii §. XXV. Contra Spizelium ostenditur: nostram sententiam non sternere viam Atheismo; §. XXVI. eum malè inferre à magis, de quibus loquitur Scriptura, ad magos de quibus questio est; §. XXVII. eum frustra provocare ad auctoritatem patrum Ecclesiæ, §. XXVIII. & magis frustra ad auctoritates aliorum & experientiam quotidianam. §. XXIX. Transitus ad probationem negativæ, quod crimen Magie non detur. §. XXX. I. quia Diabolus non potest corpus assumere. Satanæ Christum tentans non fuit Diabolus corporeus. Præjudicia ex imagunculis Catecheticæ orta. §. XXXI. II. quia Christus dixit, Spiritum non habere carnem & ossa. §. XXXII. III. quia non potest diabolus turbare potentiam natura invisibilis. §. XXXIII. IV. quia ex mente dissentientium diabolus tam impotens est spiritus, ut crepitu ventris possit ejici. §. XXXIV. V. Nullus effectus est & nullus usus federis Diabolici cum hominibus, neque ex parte hominum, §. XXXV. neque ex parte Diaboli. §. XXXVI. Exponitur origo fabule de crimine magiæ, & ostenditur, cur incipi debeat à doctrinâ Græcorum. §. XXXVII. Horum sententia de demonibus iūque corporeis, & horum commerciis cum hominibus. §. XXXVIII. Similis doctrina apud Judæos Phariseorum. §. XXXIX. Mixtura doctrinæ Phariſæicæ & Platonicæ ac Stoicæ apud Patres priorum seculorum, §. XL. Cur restauratis Academiis à Theologis Pontificiis quamvis Aristotelicam philosophiam profitentibus ista fabula Platonicæ ac Stoicæ de

da-

demonum commercii cum hominibus fuerint canonisata. *Varia rationes afferuntur.* §. XLI. *Leges Civiles nihil de pacto Diaboli cum hominibus memorant.* Lex. 4. Cod. de Malef. & Mathem. ab iniustitiâ vindicata. §. XLII. *Glossatores Itali Juris Civolis quibus de causis erroneas multas doctrinas de crimine Magia Glossis inseruerint.* §. XLIII. *Origo & progressus in Germaniâ sententia de crimine magia & magis etiam non nocentibus igne puniendis, tam ante reformationem,* §. XLIV. *quam post eam apud JCtos utriusq; religionis Protestantium.* §. XLV. *Frequentia processuum contra sagas in terris Lutheranis. Zelus Spizelii. Impertinentia & eventus Processus Suecici.* §. XLVI. *Cause cur hæc frequentia hodiè cesset, & spes adsit saniorum temporum.* §. XLVII. *Nunquam in processu contra sagas adsuit corpus delicti, adeoque otiosum est querere de indicis hujus delicti.* §. XLVIII. *Falsa indicia Magia illogalia.* §. XLIX. *Absurdissimum, quod insignis restatio externa pietatis sit signum Magie.* §. L. *Indicia Magia que suppeditantur in Constitutione Criminali sunt etiam insufficientia.* §. LI. I. *Oblatio ad docendam Magiam.* §. LII. II. *Mina de damno dando alteri per Magiam.* §. LIII. III. *Conversatio cum Magis & sagis.* §. LIV. IV. *Si quis utatur rebus de Magia suspectis.* §. LV. *Cautio unica circa processum. Ne Princeps permittat processum, neue Judex inferior de Crimine Magia inquiret.* §. LVI.

§ I.

DE Magiæ crimine dum meditor, an tale thema sit, quod post tot tractatus Scriptorum quâ Pontificiorum quâ Protestantium, tam ex Theologorum quam JCtorum classe denuò in cathedram revocetur; atque eum in finem variorum scripta de magiâ evolvo, non solum admiratus sum, quod ubique ferè multas nugas & fabulas, nullibi autem solidi aliquid, sed saltem hinc inde umbras quasdam veritatis deprehenderim, cum tamen & materiæ dignitas, & tot innocentium hominum periculum, & totius humani generis interesse, ut à stultissimâ super-

perditione liberetur, dudum postulaverit, ut eruditus non solum, sed & vulgo hominum oculi aperirentur, atque errores plusquam Papistici, qui hæcenus mentes univerforum falsi, naverant, ex animis eorum expellerentur. Cogitanti autem rursus causas, (de quibus infra dicitur) ob quas istæ falsæ persuasiones de crimine magiæ, & de fœdere magorum & lamiarum cum diabolo, adhuc quotidie inculcentur populo, & iis, qui larvam hanc falsæ sapientiæ detrahere & veritati locum facere allaborant, tantum non ab omnibus, etiam piis aliàs ac placidis viris pro hominibus impiis & atheis, aut planè pro ipsiis magis haberi soleant, simul perspexi, quod & mihi cautè procedendum sit, imò iudicavi, quod vires meas istud propositum ferè superet, dignum hic aliquid proferendi vel approbatione publica, vel etiam assensu paucorum veritatem sincerè querentium. Prius enim sperare non permittit autoritatis præjudicium, cui quam plurimi adhuc immersi sunt, posterius autem ideò expectare non possum, quia & imbecillitas ingenii, & errorum hic occurrentium copia, & temporis, quod elaborationi huic destinatum est, brevitatis mihi potius persvadent, ut ab his veritatis studiosis veniam petam, si in re arduâ ac difficili theses meæ ipsorum expectationi non sint responsuræ, & simul sincerè declarem, me quibuscunque diversa vel ex facris literis non contortè expositis, vel ex dictamine rationis rectæ monstrantibus, statim assurrecturum esse.

§. II. De Scriptoribus equidem Pontificiis, Torreblancâ, Bodino, Remigio, Del Rio, aliisque non mirum est, quod fabellis putidissimis orbem eruditum, quamvis fortè bonâ fide, deceperint; postquam hodiè quibusvis constat, Papisimum totum esse fabulam ex Gentilismo ac Judaismo constatam, infra verò dicenda sunt ostensura, quod prima origo doctrinæ de crimine Magiæ fraudi Gentilium, & stupiditati ac superstitioni Judaicæ originem debeant. De his igitur verè iudicavit Naudæus in *Apologia Virorum de magia falso suspectorum cap. ult. Ala vérité c' est une chose étrange, que Del Rio, le Loger, Bodin, de Lancre, Gödelmann, qui ont été, qu' sont encore personnes de credit, & de merite, ayent écrit*

f

se passionement sur le sujet des Demons, sorcières, & Magiciens, que de n'avoir jamais rebuté aucune histoire, quoique fabuleuse & ridicule, de tout ce grand nombre de fausses & absurdes, qu'ils ont mis pesle mesle sans discretion parmi les vraies & legitimes. Sed utinam de Protestantibus scriptoribus non foret idem dicendum! Jam verò cum in Goedelmanno etiam hunc defectum notet Naudæus, qui tamen totus in eo est, ut ostendat, Lamias non inire pactum cum Diabolo, sed solum Magos, quid de aliis expectes scriptoribus, qui Goedelmannum cum Wiero damnant, quod Magiam defendere aut negare ausi fuerint. Sanè Carpzovius Criminalistarum Protestantium hodiè Monarcha (ut rem barbaram barbaris vocabulis efferam,) in *Praxi Crimin. part. 1. qu. 48.* id ex professo egit, ut ad rationes, quæ ex Wiero contra existentiam Magiæ afferri possent, responderet, & communem errorem defenderet, cum tamen fabulæ, quas ex actis variis, *ibidem* & in *sententiis 26. questioni 50. subjunctio* recenset, tam crassa sint, ut vel legisse easdem pudeat.

§. III. Scilicet jam circa initium Seculi decimi sexti Jo. Franciscus de Ponzinibus Ictus existentiam foederis Diabolici indubium vocavit. (*Vid. Part. 2. Mallei Maleficarum in fine*) Circa finem autem ejusdem Seculi Jo. Wierus Medicus de *prestigiis Daemonum* tractatum satis prolixum edidit, in quo intendit ostendere, nondari Magiæ crimen, prout vulgò concipitur, & in appendice variis apologiis adversus varios censors hanc ipsam sententiam suam defendere fatagit. Nam quem ulterius citat Carpzovius *d. qu. 48. n. 13.* Petrum de Apono, quando scripserit, nondum nobis constat, cum de eo Autore nihil adhuc viderimus nisi forsan Carpzov. Petr. de Abano intelligat, cujus *elementa magica* nota. Sed tamen, uti omnibus accidere solet, qui in inventione veritatis primam glaciem frangunt, viderunt, multa dicti Autores, multa etiam præterviderunt, adeoque non adeo apti fuerunt, mundum per tot secula præjudicio reroris fascinatam erroris convincere. Petri Pomponatii *librum de incantamentis* & Reginaldi Scoti Angli tractatum similem in Anglia autoritate publicâ combustum etiam non vidimus, quorum ille plerasquæ traditiones de Magis occultæ naturæ efficacæ, hic autem melancholiæ & morbis variis, aut artibus

tibus histrionicis adscripsit. *Vid. Voet. Diss. Select. Part. 3. p. 564.* Nostris temporibus Gabriel Naudæus dum apologiam scripsit pro iis, qui vulgò *Magia sunt accusati*, multa quoque erudita suppeditavit argumenta oppugnandi sententiam communem. Ex ipsis scriptoribus Pontificiis modernis Malebranchius *lib. 2. cap. ult. de inquirenda veritate* in sententiam eorum, qui imaginationi historias magicas adscribunt, inclinatur. Præ reliquis verò commendari meretur Antonius van Dale, alius Medicus Belga, cujus eruditæ dissertationes *de oraculis*, item *de origine ac progressu idololatriæ & superstitionum*, *de vera ac falsa prophetia*, ut & *de divinationibus idololatricis Judæorum orbis eruditus æstimat*, ubi majori cum apparatū multos communes errores de diabolo ejusque effectibus revelavit, sed paucis, imprimis Theologis, doctrinam suam pervasit, excepto, quantum nobis constat, uno Theologo Belgâ, Balthasare Beckero, qui plurima, quæ in tractatu de mundo fascino prodidit, videtur ex laudato Medico hausisse. Sed quam infeliciter iste assensus Beckero cesserit, notum est, cum Diaboli vim omnem externam in homines, ac propè ipsam substantiam ejus apertè negaret, (quod Dalius subobscure in scriptis suis fecit,) quo pacto non poterat non adversariis suis multa suppeditare arma, quibus etiam per indirectum veritates simul ab eo propositas oppugnarent, & errores communes utcunque defenderent.

§. IV. Cautius hâc in re processit Jctus anonymus, qui ante septennium cautionem criminalem de processibus contra sagas edidit, eumque Magistratibus Germaniæ dicavit. Is enim nec Diabolum negat nec sagas. Sed statim dubio primo: *An sage seu malefici reverà existant*, respondet: *Quod sic.* Etsi enim scio, inquit, nonnullos in dubio posuisse, etiam Catholicos & doctos, quos nominare non attinet; etsi etiam quidam non temerè suspicati sibi videntur, fuisse aliquando in Ecclesia ea tempora, in quibus de corporalibus sagarum conventibus creditum non fuit: Etsi denique ipse ego, dum cum variis ejus criminis reis in carceribus egi frequentius ac attentius, ne dicam curiosius, ita non semel animum involvi, ut quid tandem hujus rei crederem, penè ignoraverim; nihilominus ubi summam tandem colligo

DE CRIMINE MAGIAE.

colligo perplexarum cogitationum, id omninò tenendum esse existimo, reverà in mundo maleficos aliquos esse, nec id sine temeritate ac præposteri judicii nota negari posse. Videantur auctores, qui argumentum hoc profitentur, Remigius, Delrius, Bodinus & alii, nostri instituti hic non est, morari. Tot autem esse, & eas omnes, quæ hæcenus in favillas evolarunt, neque credo vel ego, vel multi quoque mecum pii viri, neque adeo, ut credam facillè, persuadebit, quisquis mecum non impetu & clamore vel auctoritate pertendere, sed judicio & ratione rem examinare volet. Effecit hæc suâ prudentiâ quisquis est auctor, ut præficeret diversa sentientibus occasionem, ipsum ex præjudicio communi pro atheo habendi, & sic eò melius rationes suas & evidentes & fortissimas eò fortius animis cordatiorum, Politicorum imprimis insinuaret. Et certè tanti ponderis nobis videtur iste libellus, ut, quemadmodum hucusque nemo eum impugnavit, ita nec putemus dari posse JCtū aut Politicum sanæ mentis, qui perfectò isto libello vel dubitare saltem de iniquitate processus contra sagas amplius possit, tantum abest, ut refutare libellum hunc intendat. Quodsi vero alterius conditionis homo quicumque ejus refutationem medietur, non posse id fieri credimus absque insigni & eminenti sui prostitutione, ita omne tulit punctum auctor iste anonymus.

§. V.

Quid ergo dissertatione nostrâ erit opus? Equidem ipsimet fateamur, potuisse eâ nos abstinere & Catone isto contenti esse. Sed tamen nec superfluum eam fore confidimus. Dixit Autor iste, quicumque sit, se esse Catholicum, ut eò fortius videlicet stuporem JCtis Protestantibus excuteret, si viderent, in medio Papatu JCtos palpate tenebras, per operas Cleri Papalis hæcenus lumen Jurisprudentiæ nostræ obscurantes. Sed quilibet tamen attentior facillè videbit, istam auctoris assertionem esse salutare figmentum, & sub hac larvâ latere JCtum quandam Protestantem, fortè etiam, præter adductam rationem, cathedras hominum adhuc inter nostrates Papizantium timentem. Sed & ob multas rationes putamus figmentum esse & dissimulationem, quod in adducto §. præced. loco sagas dari

B

(tales

(tales videlicet, quales Remigius, Delrius, Bodinus adstruunt pacta cum diabolo ineuntes,) asserat. Potissimum id suadet, si quis eruditionem & diligentiam, quibus in responsione ad reliqua dubia utitur, conferat cum frigiditate & ineptâ ratione, quæ transparent in adducta responsione ad dubium primum. Scilicet voluit Scenæ inservire. Fingebat se esse Catholicum. Si dixisset, non dari sagas, disputandum ei fuisset contra eos, qui sagas dari adstruunt, ostendenda origo fabulæ, ostendendæ fuissent causæ, cur vana ista persuasio tanto conatu fuisset hæctenus defensâ. Ita vero nemo credidisset, scriptum hoc à Jcto Catholico prodiisse. Quemadmodum igitur hæc, quæ omisit Auctor *Cautela Criminalis*, multas suppeditabunt theses disputationi nostræ, ita & in illis, quæ ad processum pertinent, secundæ curæ forte nonnulla nobis ostendentur ab Auctore isto, quem nullo modo exscribere animus est, prætervisâ ac omisâ.

§. VI.

Igitur quemadmodum Gædelmannus concessit pactum magorum cum Diabolo, negavit pactum Lamiarum; Beckerus autem Diabolum aut certe ejus efficaciam ullam in homines negavit; Auctor vero *cautela criminalis* saltem ita se gessit, ac si dari sagas & pacta earum cum diabolis crederet, denique vulgus eruditorum & dari diabolum & dari sagas multas & justissimum ac piissimum esse processum hæctenus usitatum contra eas, non solum sibi, sed & aliis persuadere laborat; ita nos peculiari opinione ab his omnibus diversâ arbitramur, dari diabolum extra hominem, eumque ab extrâ intrinsecè tamen & invisibiliter operari in hominibus improbis, sed negamus dari sagas & magos pacta cum diabolo ineuntes, quin potius arbitramur, hanc fabulam ex Judaismo, Gentilismo ac Papiismo constatam esse, & iniquissimo processu, hæctenus etiam apud Protestantes usitatisimo, stabilitam.

§. VII.

Quodsi Beckeri hypothesin assumeremus, (& fortè etiam ipsius Dalii) non opus haberemus argumenta quarere quibus mon-

monstretur, non dari pacta magorum cum diabolo, cum non-entis nulla sint prædicata. At cum hic à Beckero dissentiamus, aliâ viâ opus erit. Nec putes etiam nos saltem per fictionem ad invidiam evitandam à Beckero dissentire. Serio id facimus, & omnem suspicionem sequiorem non solum deprecamur, sed & disertè definitione Diaboli mox proponendâ refutamus. Quomodo affectu Philosophiæ Aristotelicæ, quæ etiam adhuc in cathedris superioribus tantum non ubique regnat, & unde communis error de magis nutrimenta sua fumit, Beckeri doctrinam refutare possit, non videmus. Nec etiam putamus, possibile esse, ut affectu philosophiæ corpuscularis & mechanicæ serio dissentire possint à Beckeri principiis & conclusionibus, si modò intelligant ipsimet, quid dicant, & ut alii id etiam absque conceptibus contradictoriis intelligere queant, efficiant. At nos, qui Philosophiam antiquissimam spiritualem sequimur, non solum credimus; sed & aliquo modo scimus, diabolum esse principem tenebrarum & aeris, h. e. substantiam spirituales seu invisibilem spirituali seu invisibili modo mediante aere vel corpusculis naturalibus aqueis aut terrestribus operantem in hominibus improbis.

§. VIII.

Non possumus tamen comprehendere, cur illi, qui diabolum cum Beckero negant, hæctenus etiam à viris piis pro Atheis fuerint habiti, cum potius Adæmonum nomen meruerint. Nam uti posito Deo non statim ponitur Diabolus; ita nec remoto diabolo statim Deus removetur. Imò miramur, cur plerique, qui hæctenus crassissimas fabulas de diabolo ejusque viribus sibi & aliis persuadent, paucissimas saltem vel etiam planè nullas fabulas de bonis Angelis & earum virtutibus possint ferre, sed harum auctores, aut qui eis fidem habent, Enthusiastarum & simili nomine traducant, h. e. cur major sit cura stabiliendi erigendique regni tenebrarum, quam regni lucis? Imo facile etiam prævidemus, quod hæc seria nostra assertio de existentia & operationibus dæmonum non sit liberatura à convitiis, vel ex eo solo, quod negamus da-

ri crimen magiæ, seu pactum cum diabolo, Nam inter fabulas, quas Bodinus *in demonomaniâ* refert, etiam illa est, quod Wilhelmus Luranus quidam anno 1453. in Galliâ ob Magiam interfectus expresse confessus fuerit, quod non tantum in federe suo cum Diabolo inito omnes religiones ejurare, sed & Diabolo promittere debuerit, quod in posterum publicè docere & concionari velit, omnia, quæ de magiâ & negromantiâ dicantur esse pura mendacia ac fabulas, & quod summa crudelitas sit, aliquem ob crimen magiæ punire. Sed faciliè quilibet, qui saltem natus est, odorabitur, quam ob rationem Clerus Pontificius hoc effinxerit, aut istum Luranum tormentis adegerit, ut talia confiteretur. Id modo dolemus, etiam viris piis ex nostratibus Theologis has nugas & similes alias imposuisse, ut & ipsi negantes crimen magiæ clasfi Atheorum accenseant. Sit unus intar omnium Theophilus Spizelius, qui vel ob hanc solum causam videtur scripsisse tractatum Germanicum, cui titulus *die gebrochene Macht der Finsternis*, ut adhortaretur Magistratus Germaniæ, ad processus contra sagas acerrimè continuandos, & eos, qui pactum diaboli negant & processum contra sagas impugnant, de atheismo & impietate suspectos redderet. Nos, uti non recriminamur, sed Spizelio illud Virgilio micissimè opponimus:

Fallit te incautum pietas tua:

Sic pro nobis nihil aliud afferimus, quam ut saltem quemcunque rogemus, cui sana ratio est, quo argumento quis inferre possit, eum de impietate esse suspectum, qui neget crimen magiæ. Illos vero, qui pro auctoritate fortè adhuc talia pronunciant, aut pronunciaturo sunt, maximoperè precamur, ut propriam pietatem scrutentur & excutiant, annon fortè insignis, quamvis insigniter adhuc pallietur, hypocrisis sub eâ lateat, & tum demum proprio corde probè examinato de aliis, si putent, regulas Christianismi id exigere, sinistrè judicent.

§. IX. Dum vero negamus crimen magiæ, alios describere nolumus, qui fusius notarunt, magiæ nomen olim honorificè fuisse usurpatum & solis sacerdotibus tributum. *Vid.*

Bodin.

Bodin. lib. 2. de demonom. cap. 1. Osiand. de magia thes. 1. §. 4. Cal. Rhodig. lib. 5. c. 42. Peucer. de divinat. p. 287. Goedelm. de magis l. 1. c. 2. §. 3. id tamen existis auctoribus notamus, videri magiam antiquitus quidem quamcumque sapientiam & scientiam sed occultatam denotasse, h. e. scientiam rerum, quarum causas non falem ignoraret vulgus, sed & quarum cause maximè occultarentur, ut vulgus in ignorantia perpetuâ detineretur, easque virtutibus potentia humanâ superioribus adscriberet. Roborat hanc observationem divisio Magiæ communiter recepta, quâ Magia dividitur in naturalem, artificialem, & dæmoniacam. Nam in his singulis speciebus supponitur quædam scientia rerum non quarumvis, sed rerum occultarum aut certè occultatarum.

§. X. Porro, dum iterum communiter Magia in licitam & illicitam dividitur, communis etiam consensus est, in quo & ipso convenimus, magiam naturalem & artificialem ad licitæ genera pertinere, solam Dæmoniacam crimen esse. Ergo non opus est, ut de prioribus duabus simus ulterius solliciti, cum de sola ultima specie sermo sit, an detur! Solet autem hæc ultima appellari idiomate Patrio *Zauberey*. Qui enim Magiam etiam naturalem aut artificialem germanice ad genera *der Zauberey* retulerit, præter Spizelium *d. tract. Part. I. c. 1. p. 9.* observavimus neminem. Sed & hæc inadvertentia condonanda est pietati & simplicitati Viri, quæ ex integro ejus tractatu ejusque singulis paginis elucet.

§. XI. Itaque quaeritur: An detur Magia dæmoniacæ? Hic vero ante omnia præmittenda ejus definitio, quod plerique negligunt non satis aptè. Uti enim, cum de rebus in sensus non incurrentibus sermo est, frustra de quaestione, quid sint disputeretur, antequam de eorum existentia constiterit; ita contra in rebus moralibus & juridicis ac in quibuscunque aliis ideis entium plurium aggregatorum, vel etiam actionum humanarum inepte quaeritur de quaestione, an sint, antequam ea sint definitæ.

§. XII. Definimus autem ex scriptis ac communi consensu eorum, qui id adstruunt, crimen Magiæ, quod sit delictum, quo quis cum Diabolo sæpè in corporali specie vel bestia, vel hominis,

Definitio Magiæ

minis, vel monstri comparente, pactum init, quod velit, si Diabolus ipsius voluptati, avaritiæ aut ambitioni satisfacere velit, cum Diabolo scortari, in certo loco ope Diaboli per aera magos vehementis comparere, ac ibi cum aliis similibus Diabolum adorare, ac tripudiare & luxuriari, ope Diaboli hominibus, bestiis & frugibus, vel tempestates excitando vel alio præternaturali modo damna dare, & post certum temporis spatium animâ & corpore Diaboli mancipium esse ac in æternum manere.

§. XIII. Cum itaque jam quæritur an tale crimen Magiæ detur, ita procedendum esse putamus. Omne delictum in facto consistit. Factum non præsumitur. Ergo qui asserit, dari crimen Magiæ, id probare debet, non à negante probationem expetere. Etiam si enim pro negativâ nullam rationem afferremus, pro nobis tamen sententia etiam à iudice indolentissimo esset pronuncianda. Age igitur prodeat initio Carpzovius & crimen Magiæ dari contra Wierum & alios ostendat.

„ §. XIV. Primum juri divino convenit sententia, quæ vult „ Sagas & Magos esse cremandos, quia DEUS jam pridem sententiam tulit in Maleficos, Pythones, Sagas & Incantatores „ Exod. XXII. v. 19. quod debeant interfici. *Vid. Carpzov. dist. qu. „ 48. n. 40.* Sed quæ connexio? Malefici illi, de quibus loquitur lex divina, non sunt Magi, quales nos desinivimus. Non iniierunt pactum cum Diabolo; quæcunque egerunt, egerunt absq; pacto tali, sive id egerint artificiali deceptione sive occultis viribus naturæ, h. e. sive Magiâ naturali, sive artificiali, id nobis perinde est, modo non diabolicâ. Nec obstat, quod has Magiæ classes inter licitas retulerimus, & DEUS tamen Magos, ut delinquentes voluerit puniri. Poterit enim id, quod ratione modicum est, ratione intentionis & scopi esse illicitum. DEUS eos puniri voluit, non ut tales, qui pacta cum Diabolis iniierint, aut hominibus damnum darent, sed qui auctores & propagatores essent idololatriæ.

„ §. XV. Sed, pergit Carpzovius, lex divina neutiquam de „ veneficis tantum, qui veneno malo propinato mortem procurant, refringenda est, ut putat Wierus, sed omnes denotat, qui

„qui præstigijs alijs offendunt, quales erant Magi Pharaonis Exod. VII. Verum videat Wierus, quid ad hanc sententiam Carpozovii respondeat. Nos enim aliâ usi sumus in §. *precedente* via. Nec nobis obstat hæc Carpozovii exceptio. Quibuscunque enim præstigijs usi fuerint Magi Pharaonis, nihil tamen fecerunt ex pacto cum Diabolo aut ope talis pacti, & non tam ob istas præstigijs, quàm ob idololatricam superstitionem iussi sunt à DEO interfici.

§. XVI. Attamen, posset quis pro Carpozovio urgere, non potuerunt ex præstigijs, quæ à Magis Pharaonis editæ sunt, per Magiam naturalem aut artificialem fieri. Non per illam, quia alias & Mosis operationes non fuissent miracula, sed opera naturæ: Non per hanc, quia vix imaginari mihi possum, quomodo id possibile fuerit, ut per illusionem baculi Magorum mutati sint in serpentes. Ergo per Dæmoniacam. Ad hæc respondeo, 1. Nondum constare, quænam sit differentia inter miracula & opera naturæ. Nam quæ communiter de operibus naturalibus, præter naturalibus & supernaturalibus, item de differentia inter potestatem divinam & diabolicam ex Metaphysica Scholasticorum docentur, & in systemata etiam superiorum facultatum transferuntur, meræ nugæ sunt ac petitiones principii. 2. Non sequitur: Magi Pharaonis ex occultis viribus naturæ, i. e. philosophiæ Aristotelicæ & Cartesianæ (quarum neutra quicquam, aut hæc certe non multum solidi quoad causas naturales demonstravit,) incognitis produxerunt istos effectus, ergo Mosis opera fuerè etiam naturalia. Nam quæ à Mose & Aarone potestè edebantur opera, quæ à Magis non poterant similiter produci, satis probabant potentiam potentiâ Magorum superiorem, ut adeo vel ex hac ratione non possumus argumentari à Magis ad Mosen. 3. Et cui non notum est illud: Duo cum faciunt idem, non est idem? 4. Multa nobis imaginari non possumus esse per artem possible, quæ tamen vilissima sunt, si ostendantur. Et infinitæ sunt præstigiæ, quæ homines viribus supernaturalibus adscribunt, cum tamen sint meræ illusiones. Huc refer ista artificia Abrahami Colomni cum chartis lusorijs recensita à Spizelio *d. l. p. l. c. 6. p. 62.* quas tamen hic auctor absq; ullâ

ullâ ratione Diabolo adscribit. §. Si ope Dæmonis Magi Pharaonis produxerunt, quæ produxerunt, vel Dæmon id fecit per vires naturæ, vel per præstigias & illusiones. Non per illas, quia aliâs & Mosis miracula fuissent operationes naturæ: Non per hanc, quia vix imaginari nobis possumus, quomodo id possibile fuerit, ut Diabolus potuerit illudere sensibus hominum. Saltem argumentum hoc in eum finem affero, ut ostendam, facile objectionem nobis factam, in adversarios retorqueri posse. Nam ego quidem nolo personam respondentis mutare in personam opponentis.

„ §. XVII. Sed idem tamen disponitur, ita pergit Carpzovius, Lev. XX. v. 26. ubi lex jubet omnes magos interfici. Et ista, lex in populo Israelitico semper fuit in viridi observantia, quod, restatur exemplum Pythonissæ in Endor quæ formidabat Saul, lem: quia sub poenâ capitis magicam artem prohibuerat. Rex, Manasses etiam & totus populus Israeliticus propter artes magicas fuere à Deo graviter punitæ. Respondeo 1. Confunditur semper Magia idololatrica cum Diabolicâ illâ, quâ pactum inicitur cum Diabolo. 2. Carpzovius non tam sollicitus est, ut probet dari magiam, quæ tamen esse debebat primaria quæstio in disputatione adversus Wierum, quam ut probet, magiam esse capitaliter puniendam 3. Quamvis nec hoc probetur firmiter ex allegatis legibus divinis, utpotè quæ purè forenses sunt, & Christianos non obligant. Jubet eadem lex, filiam Archisacerdotis scortantem igne cremari, cur non igne cremantur filix Superintendentum nostrorum si talia committant? Sanè major convenientia est inter Archisacerdotem Judaicum & Superintendentem hodiernum, quam inter Magos illos, de quibus loquitur lex Judaica & eos, de quibus disputamus. 4. Deuter. XIX. v. 10. & 11. ubi Deus multas species magiæ, quam Israelitis prohibuerat, recensentur, nulla fit mentio magiæ talis Diabolicæ, de quâ disputamus, sed omnes ibi recensiti fuere idololatricæ & deceptores ac agyræ, quod latius probat Dale in tractatibus *de oraculis & de divinationibus idololatricis Judæorum.*

§. XVIII. Adjuvabimus ipsi Carpzovium. Ista enim Pytho-

thoniffa in Endor produxit vel Diabolum fub specie Samuelis vel ipfam animam Samuelis, quod absque ope Diaboli fieri non potuit. Respondeo 1. Nulla Diaboli multo minus pacti cum eo in fcripturâ fit mentio. 2. Nec apparuit Diabolus, nec anima Samuelis, nec species ejus, fed mera fuit illufio. Fuit ifta fœmina ex eorum claffe, qui ex ventre loqui poffunt, & ita decepit Saulem, quod etiã conveniens eft textui 1. *Sam. XXXVIII.* Nam Saul nihil vidit, fed audivit faltem vocem, & folum fœmina dixit, fe videre aliquid.

§. XIX. Igitur primum argumentum Carpzovii nihil probat. Videamus fecundum, in fummam tamen contractum. Cum, hâc lege divinâ non modo congruit lex naturæ, ut apparet ex, fânctionibus Ethnicorum, pœnas capitales Magis decernentium, veluti & Plato *lib. II. de Legibus* mortis pœnam ponit Magis, fed & eandem fequuntur concilia, quibus variæ pœnæ in, magos & veneficos conftituuntur, eademque fuit praxis apud, populum Romanum & Perfæ. Respondeo 1. iterum confunditur quæftio de exiftentia Magorum cum Diabolo pacifcentium, cum quæftione de pœnâ Magiæ naturalis & artificialis, 2. Confunditur lex naturæ cum moribus quarundam gentium. 3. Parum aptè mifcetur moribus Gentium phantaftica Respublica Platonis.

§. XX. Tertio, pergit Carpzovius, de jure quoque Civili, fi Magis feu Veneficis pœnam capitalem infligendam effe dubitandum prorfus non eff. Respondeo 1. Benè, quod Carpzovius dicat Magis feu Veneficis. Igitur planè aberratur à quæftione de quâ difputamus. Neque enim Venefica Germanicè eff *eine Heze* uti vulgò ob iftud commune erroris præjudicium interpretatur, fed *eine Giftmifcherin*. At vero ad veneficium tale nullâ diaboli ope ac fœdere opus eff. 2. Leges ipfæ nusquam mentionem faciunt pactorum cum diabolis, fed augurum, aufpicum, mathematicorum feu astrologorum &c. Ut taceam alias refponfiones ex præcedentibus hic iterum repetendas, & quod ulterius pro exiftentiâ criminis magiæ Jus Civile non magis poffit allegari, ac pro exiftentia cujuscunque entis.

C

§. XXI.

§. XXI. Jam ad potissimum momentum probationis Carpzovianæ accedimus. Quarto, ait, negari non potest, Magos & sãgas pactum habere cum Diabolo, in quo abjurant fœdus, quod, cum Deo inierunt in baptismo, testibus Bodino, Remigio, Chir., Iando &c. Resp. Pudere debuisset Carpzovium, in re, ubi momentum quæstionis situm est nil aliud proferre, quam testimonia scriptorum Pontificiorum, replentium libros suos partim fabulis anilibus ac Clericalibus, partim depositionibus hominum melancholicorum, aut crudelissimis tormentis ad dicendas res de quibus interrogabantur, adactorum. Si nostri Jure-Consulti hucusque non exscripsissent absque judicio alios & imprimis Pontificios, sed res quæ Physicas, quæ Morales, de quibus leges disponunt, secundum naturam suam intellectu quilibet proprio considerassent, jam dudum Jurisprudencia nostra etiam habita fuisset pro disciplinâ ad veram Eruditionem pertinentem ab eruditis. Jam cum unus exscribat adhuc absque judicio alterum, & summo stupore putet, se non invenisse, quod pueri in faba, si casum aut quæstionem inveniat in terminis terminantibus, vitio non debemus vertere Eruditis, si cum nomen Jcti audiunt, concipiant sibi in terminis terminantibus Rabulam aut Legulejum. Sed ad Carpzovium nostrum.

§. XXII. Pergit ille: Licet non omnes Magi expressè, cum Diabolo pacificantur eique obsequium perpetuum promittant, Deo tamen renunciant commercium cum Diabolo habentes, quo ipso tacitam seu implicitam pactionem contrahi manifestum est. Respondeo. 1. Si nullum pactum expressum datur, uti hactenus tale nullum fuit demonstratum, de pacto tacito frustra quæritur. Qui enim non expressè contrahere potest, & cum quo expressè contrahi nequit, is etiam non contrahit, nec cum eo contrahitur tacitè. 2. Id in quæstione est, an Magi qui prestigiis Homines decipiunt, commercium corporale cum Diabolo habeant, & ita Deo tacitè renuncient. 3. Si illi, qui commercium spirituale cum Diabolo habent, pactum tacitum cum Diabolo faciunt, & tanquam Magi cremandi sunt, fiet summa
con-

confusio omnium delictorum. Nam fures, adulteri, mendaces & omnes, qui operantur opera carnis commercium spirituale habent cum diabolo.

§. XXIII. Addit Carpzovius: Homicidarum ac adulterorum poenam capitalem esse, Magiam autem esse crimen detestius homicidio & adulterio, imò sagas, dum infantes proprios, Diabolo sacrificant, esse homicidas, & dum succumbunt Diabolo, esse adulteras. Respondeo semper miseri quæstionem de poenâ magiæ cum quæstione de magiæ existentia, & quoad hanc semper peti id, quod est in principio.

§. XXIV. Restat ultimum argumentum Carpzovii. Quinto dicit: Sagis ac Lamiis ipsismet conducit, ut quàm maturè, è medio tollantur. Nam Diabolus tam pertinaciter eas laqueis suis involutas habet, ut citius non dimittat, quàm moriantur. Quo in genere fidem non immeritò habemus Remigio Ducis Lotharingiæ Consiliario qui judiciis capitalibus non genitorum plus minus magorum interfuit, testanti, quod ex tot millibus, quos sortilegii laqueis irretitas habuerit Satan, nemo auditus sit, qui se aliter expediverit, quàm culpæ vel coactæ vellerè professione ac deinde ejus morte luitione. Respondeo 1. Quis putaret Jctos Lutheranos eò absurditatis potuisse abduci, ut Carnificem pro instrumento ordinario conversionis haberent? 2. Cur vero Remigio iterum credit cæcus Carpzovius, homini superstitioso & mancipio Cleri? Rationes ob quas fidem ipsi Carpzovius adhibuit, quod in Lotharingiâ tot judiciis de magiâ interfuerit, apud nos fidem ejus destruunt. 3. Neque intellexit Remigium Carpzovius, qui non illud dicit, quod hic deducit, sed qui saltem dicit, non potuisse se liberare à pactis cum Diabolo sagas, antequam crimem sint confessæ, quam confessionem postea per leges Clericales necessariò mors secuta sit. 4. Si Jurisprudencia Carpzovii opus habet, ut ab aliorum auctoritate, aut fabulis, dependeat, cur non potius credidit Theologis nostratibus, qui docent, multos magos absque poenâ mortis fuisse iterum in ordinem redactos, & qui diabolum depingunt tanquam spiritum ita impotentè & enervem, ut crepitu ventris possit expelli,

li, & nequeat chirographum ejus, qui cum ipso pactum iniit, auferre ex Bibliis, quod tamen minimus catellus potest. *Videantur Lutheri Dtschreden & Spizelii gebrochene Macht der Finsterniß P. 1. c. II. p. 211. seq. & P. III. per integr.* 5. Pulcrum vero argumentum, quo etiam homicidium defendi posset, si quis hominem fruges consumere natum, lue Gallicâ infectum, aut morbo maximè dolorifico laborantem interficiat, sub prætextu, quod ipsi conducatur, ut quàm maturè è medio tollatur. 6. Non intelligit fines pœnarum capitalium, qui hoc lubrico & vix tyronibus condonando prætextu pœnam capitalem defendere vult.

§. XXV. Claudit Carpovius suam probationem: Jam, judicet quis, qui vel tantillum pietatis ac sanæ mentis habet, annon rectè ac probè agat Magistratus in Magos & Veneficos, animadvertens. Nos contrà: Jam judicet quis, qui vel tantillum prudentiæ (nolumus enim allegare Carpovii pietatem imprudentem, quæ in fide anilium fabularum consistit,) ac sensus communis habet, an non turpe sit tanto Jcto, in re tam seriâ ac tanti momenti tam turpiter ludere.

§. XXVI. Sed opem ferat Carpovio Spizelius, Jcto Theologus. Nolumus hic detegere turpitudinem viri pii, & omnes naves libri ejus sæpius citati ostendere, sed solum paucis expendere argumenta potissima, quibus in *Parte II. cap. II.* probare vult reale ac verum foedus hominibus cum Diabolo intercedere. Primum *p. 112.* dicit, sententiam contrariam esse errorem malitiosum & crasum, cui ante multos annos Thomas de Aquino, Bonaventura, & Johannes à Turrecremata tanquam communissima & damnosissima hæresi contradixerint. Imo esse errorem periculosissimum & pestilentissimum, quia viam sternat Atheismo. Resp. 1. Hoc non est probare sententiam affirmantem, sed Zelo intempestivo invehere in dissentientes. 2. Thomas de Aquino Bonaventura & Johannes de Turrecremata haud dubiè contradicerent etiam doctrinæ Lutheranæ tanquam damnosissimæ hæresi, & tamen Spizelius eorum auctoritate non commoveretur, ut eis crederet. 3. Sententia hæc, quod non detur crimen Magiæ non sternit viam Atheismo. Sed potius illi Theologi & Concio-

nâ

natores, qui pro concione & in scriptis loco doctrinæ salutari proponunt dogmata anilia & superstitiosissima in causa sunt, ut homines aliquâ saltem ratione & sensu communi pollentes & ab extrema superstitionis labe se liberare cupientes, incauti incidant in alterum extremum Atheismi. 4. Imò sententia communis, quam Spizelius defendit, inducit homines in crassissimam & plusquam puerilem superstitionem. At superstitio & stultius & perniciosius vitium est, quam Atheismus, ut latius deduxit hæctenus à nemine cum successu refutatus Bailius *in cogitationibus promissis super Cometâ.* B.

§. XXVII. Pergit Spizelius p. 214. Si non essent pacta realia & vera magorum cum Diabolo, non promulgasset DEUS, leges peculiare contra Magos, & omnia falsa forent, quæ in scripturis de Magis dicuntur. Respondeo, nullam esse consequentiam, quia per hæctenus dicta nondum ullâ ratione verosimili probatum est, quod illi Magi, quorum Scriptura meminit, habeant pactum cum Diabolo.

§. XXVIII. At, inquit Spizelius, si non daretur foedus Magorum cum Diabolo, impudentissimè contradiceremus, omnibus & singulis antiquis & de Ecclesia Christiana egregiè meritis Doctoribus, Augustino, Tertulliano, Epiphano, Chryostomo, qui non tantum foedera Diaboli cum hominibus pro veris & realibus habuerunt, sed etiam maximo conatu, se iis opposuerunt. Respondeo 1. Impudentius est, uti auctoritate Patrum ad defendendas fabulas pueriles. 2. Doctores de Ecclesia Christiana egregiè meriti sunt sæpius propter pietatem suam & simplicitatem maximè creduli, & iis adhuc hodiè sæpius imponitur per homines mendaces, atque hypocritas. 3. Nihil tam absurdum est, quod non sententiâ alicuius Patris Ecclesiæ defendi possit. 4. Absque læsione pudoris contradicimus Patribus istis antiquis, qui hæreticos judicabant illos, qui antipodes statuebant. Cur non & hic similiter? Quænam sit ratio, cur Patres Ecclesiæ haberent foedera Diaboli cum hominibus pro veris, infra ostendetur.

§. XXIX. Pergit Spizelius; Fore summam & extremam,

temeritatem, si quis vellet contradicere tot & tam innumeris, approbatis, & fide dignis scriptoribus, incommuni Experimentiæ. Respondeo, major temeritas est, pro experientia & pro Scriptoribus fide dignis jactare fabulas, quibus creduli se à malitiosis hominibus decipi patiuntur, & Scriptores supersticiosos. Reliqua non merentur, ut apponantur, quæ Spizelius *diſt. cap. 2. § 3.* pro probanda existentia foederis Diabolici adducit. Si quis tamen putet, inesse aliquid, quod responſionem mereatur, reservabimus id conflictui.

§. XXX. Atque hæc sunt ista fundamenta, quibus creditum fuit, magos foedus inire cum Diabolo, & reliqua, quæ supra §. 12. recensuimus. Et ob has rationes nullius planè momenti tot millia hominum vel innocentium, vel certè hoc crimine non pollutorum sub specie pietatis, justitiæ ac Zeli divini crudelissimè intererant sunt. Jam ex abundantia addamus rationes pro negativa. Sed ante omnia hic notemus, non esse à nobis postulandas demonstrationes Mathematicas, Etſi enim Magi, Malefici & Mathematici sæpè apud JCros synonymicè usurpentur, apud Philosophos tamen Diabolus ejusque potentia nec est subjectum Matheſeos, nec demonstrationis. Interim studebimus proferre rationes, quarum verisimilitudo æquipolleat demonstrationi.

§. XXXI. I. Diabolus nunquam assumſit, nec potest assumere corpus, ergo non potest foedera corporaliter inire, nec unquam corporaliter iniri, multo minus incubuit aut succubuit Magis & Sagis, aut eos sub specie hircina in montem Bructerorum duxit &c. Non obstat exemplum Satanæ tentantis Christum. Resp. 1. Convenire primitus debent interpretes de intellectu illius historiæ, utrum per imaginationem Christi vigilantis, utrum per somnum dormientis tentatio illa facta fuerit, utrum, quod nobis videtur verosimilius per Satanam ibi intelligatur, uti & alibi in Scripturis fit, homo, quorum ultimum nobis videtur verosimilius. At nulla ex his interpretationibus obſtat assertioni nostræ. 2. Debemus in interpretatione hujus historiæ seponere præjudicia puerilia, quamvis hactenus à plurimis,

mis, qui debebant desuisse esse pueri, defensa. Quale est illud, dum creditum fuit ex ignorantia antiquitatum Judaicarum, Christum per aerem esse ductum in pinnaculum templi oben auffs die Epige. Tale igitur etiam est illud, quo imaginamur nobis, Diabolum apparuisse Christo sub specie corporea. Nam posito, quod ipse Diabolus tentaverit Christum, tamen falsum est, aut certe nullâ ratione verosimili probatum, id factum fuisse sub specie corporea hominis vel monstri. 3. Præjudicium sententiæ contrariæ oritur ex imagunculis Evangelicis, secundum quas Pontificii sibi tentatorem nescio sub cuius monstri specie, nos Lutherani sub specie monachi cum cucullo imaginamur. Et mereretur peculiarem dissertationem superflitio Papalis in Ecclesiis Lutheranis per imagunculas illas Catecheticas & Evangelicas infantibus instillata. firmiter hærens per totum vitæ spatium. e. g. imaguncula, quæ apponitur præcepto tertio, petitioni sextæ, doctrinæ de Statu oeconomico & de conjugio, Evangelio in Dominica Oculi &c.

§. XXXII. II. Si Diabolus posset assumere corpus, falsa esset assertio Christi, quod Spiritus non habeat carnem & ossa, & ineptum foret argumentum, quo Christus voluit uti ad convincendos Discipulos. At utrumque horum cogitare blasphemum est.

§. XXXIII. III. Non potest Diabolus turbare potentiam & ordinem naturæ invisibilis, ergo non potest corpus assumere, tempestates excitare, hominem per aerem transferre &c.

§. XXXIV. IV. Non cohærent, quæ boni homines modo de tanta potentia Diaboli in naturam invisibilem garrunt cum aliis fabellis suprâ memoratis, quod possit crepitu ventris expelli, aut quod non possit aliquid auferre ex Bibliis &c. Nec est, quod ad fidem hominis hic recurras. Si enim fide ejicitur, quid opus fuisset crepitu, nisi fortè & stultâ distinctione inter crepitu rem absurdam absurdius dicam, an blasphemius velis palliare.

§. XXXV. V. Nullus effectus est, ac nullus usus federis Diabolici, neque ex parte hominis, neque ex parte Diaboli. Non illius. Dicunt enim, magos pacta inire voluptatum, pecuniæ & hono-

honorum consequendorum causa. Sed simul dicunt, plerosque magos decipi. Sed demus, etiam non decipi. Annon absque ope diaboli levi industria & astutiâ, imòannon modis honestis hæc omnia acquiri possunt. Quid opus igitur fœdere cum Diabolo.

§. XXXVI. At concedamus, cum nullum sit stultius animal homine, homines esse reverà ita stultos, uti novimus multos tales esse, ut fœdera cum Diabolo quærant, an putas, Diabolum æquè stultum esse, ut absque ullo fructu pactum cum homine ineat. Est jam mancipium Diaboli, qui voluptatis, avaritiæ & ambitionis mancipium est. Cui usui igitur fœdus ex parte diaboli? Ut hominibus damna det per Magos? At quibus? Non certè fidelibus. Infidelibus & iis, qui jam sunt similiter ejus mancipia, aut Diabolus damnum dare potest, aut non potest. Si prius, quid opus est magis, si posterius, nec per magos. An ut duplex vinculum fortius liget, quam simplex, & ut magus non tam faciliè possit evadere laqueos diaboli, quàm si solum sit mancipium affectuum? Nec hoc cum naturâ humani generis, nec cum iis, quæ nostri de magis docent, conveniunt. Vide *Part. III.* Spizelii, quod non adeò difficulter magi possint chirographum suum recipere à Diabolo. Sed & vide naturam humani generis, quam difficillimè homo, etiam Christianus, possit consequi dominium in affectus. Alias rationes reservamus curis secundis.

§. XXXVII. Videamus jam originem fabulæ. Multa hic suppeditabunt Beckerus *lib. 1. mundi fascinati* & Dalius *in tractatibus sapiens allegatis*, ita tamen, ut aliorum curæ multa supplenda, fortè etiam emendanda reliquerint. Nobis paucis inquisitione hujus quæstionis eâ methodo videtur esse instituenta. Sunt populi, si secundum religionem eos dividere velis, vel Gentiles, vel Judæi, vel Christiani, vel Mahumedani. De Mahumedanis non opus est, ut inquiremus, partim quia eorum religio ex tribus prioribus est composita, partim quia ratione temporis quoad originem est ultima, adeoque inquisitione, quid ipsi de Magiâ statuunt, nihil juvare poterit ad ostendendam originem erroris

roris Christianorum. At religio Gentilium & Judæorum est antiquior Christiana, & primi Christiani potissimum post mortem Christi partim Gentiles erant, partim Judæi. Ergo de istis duabus prius videndum. Si vera esset & reverâ existeret Magia, deberet doctrina Judaica ex fontibus sacrarum literarum prius proponi. Nunc cum erroris fontes inquiramus, & fabulae Judaicae ex libris Rabbinorum, qui diu post Auctorum Gentilium, quorum scripta habemus, ætatem vixerunt, inquirenda sint, præstat de sententiâ Ethnicorum prius videre. Philosophia Gentilium est vel Barbarica vel Græca. Illa quidem est antiquior, sed quia paucissima & incertissima, de eâ constant, contra Græcorum scripta in omnium manibus sunt, ac primi Christiani ex Græcis erant, & præterea in ipsis sacris literis Novi Fœderis Græci sæpè Gentiles quosvis denotant, ac Judæis opponuntur, de Græcis inchoandum erit.

§. XXXVIII. Misa vero Philosophiâ Scepticâ, utpote quæ ad nostrum scopum nihil planè conferre potest, cum Sceptici etiam de rebus visibilibus dubitent, & inter omnes sectas magis ad Atheismum, quam ad superstitionem inclinent; dilatâ etiam ad secundas curas Philosophia Græcorum Fabulosâ seu Poeticâ, de dogmaticâ potissimum erit dispiciendum. Cum autem hujus sint sectæ ferè infinite, alio tempore ex Laertio & Plutarcho, quam Thaletis, aliorumque Philosophorum sectæ Jonicæ, ut & ex Schefferi Philosophiâ Italicâ, quam Pythagoræorum de dæmonibus & Magia fuerit sententia, meditationes nostras illustrabimus. Nunc de quatuor sectis potissimis saltem, quæ temporibus primis Christianissimi sub Romano Imperio florebant, debemus esse solliciti. Puta de Epicureis, Stoicis, Platonis, Aristotelicis. Ac Epicurei quidem, uti omnes, qui olim & hodiè philosophiam corpusecularem sequuntur, ansam superstitioni de Magis & Sagis haud dubiè non dederunt, cum eorum plerique omnes spiritus olim negaverint, hodierni vero, etsi Diabolum credant, rectè tamen à superstitionibus magicis sunt alienissimi. Neque Philo-

D

pho-

phorum Epicureorum quemquam credo transisse ad religionem Christianam. Stoici & Platonici primis Christianorum, seculis maximè florebant, & Patres priorum seculorum multi alterutri ex his duabus Sectis erant additi, quamvis nec Aristotelici videntur esse planè excludendi. Quid singulis ex his tribus sectis seorsim sit tribuendum, etiam secundæ curæ indicabunt. Communis Gentilismi superstitiosi, potissimum vero Platoniorum & Stoicorum doctrina erat, esse Deos vel superos, vel inferos, vel medios, & inter divinam naturam ac humanam esse varias essentias intermedias, quas maximam partem dæmonia appellabant, & hæc in bona & mala distribuere, illisque ad auctoritatem sibi apud populum, comparandam & philosophi, & omnium maximè sacerdotes Gentilium divinationum & magiæ effectus attribuebant. Interim nulla species divinationum & magiæ tertiæ ac peculiaris ipsis erat, quam Dæmoniacam appellarent, sed tam divinationem, quam magiam in naturalem & artificialem distribuere, ac solum ad decipiendam plebem utriusque varias admiscebant ceremonias superstitiosas, ac in utraque fingebant, sibi commercia esse cum diis aut essentiis intermediis seu dæmonibus. Atque dæmonibus etiam corpora tribuebant Stoici.

§. XXXIX. Porro inter sectas varias Judæorum, qui tempore Christi florebant, (de quarum singulis in secundis curis distinctius erit dispiciendum,) Pharisei, quorum maxima apud populum erat auctoritas, erant superstitiosissimi, atque, uti ex Philonis & Rabbinorum scriptis patet, infinitis fabulis de dæmonibus malis seu diabolicis & eorum effectibus, de Archidiabolo Sannæel & de matre ejus Lilis, deque virtute & efficacia adversus diabolos literarum, nominum ac numerorum, quam in Cabbalâ suâ seu doctrinâ arcanâ docebant, item de divinitate T& Bath Kool & se & populum Judaicum decipiebant. Adscribebant iidem diabolicis, quod & Gentilium multi faciebant, corpora aut virtutem corpora sibi formandi, ac corporaliter hominibus nocendi, cum hominibus concumbendi, & consequen-

quenter etiam pacta & societates cum hominibus in-
eundi.

§. XL. Etsi igitur statim post Christi mortem ex novis
Christianis Judæi & Græci ob varias causas & doctrinas sepi-
simè collidebantur, ex qua collisione omnes hæreses primum
ortum ducunt, non respuebant tamen primi patres Ecclesiæ
Græci, & postea Latini etiam, postquam Judæos sæculo quarto
suppresserant, Judæorum doctrinas, quæ cum superstitione,
Philosophiæ Græcæ, maximè autem Platoniciæ & Stoicæ conve-
niebant. Plurimi enim Patrum Philosophiæ Platoniciæ & Stoicæ
addicti erant, & notum est vel ex Augustini libris *de civitate
Dei*, in quâ veneratione tum fuerit Philosophia Platonica: I-
gitur multi erant Patres & inter eos potissimum Lactantius *lib.
2. divin. Instit.* (de aliis, Athenagorâ, Terrulliano, Hierony-
mo &c. vide Lipsii *Physiol. Stoic. lib. 1.*) qui, cum de diabolis, &
eorum potestate, de iis non multum invenirent in sacris literis,
multa tamen docere vellent, partim torquebant textus scripturæ
sacræ ad diabolum, qui tamen de eo non loquebantur, ut dum do-
cebant, serpentem tentatorem fuisse diabolum, & prophetiam,
Esaïæ de lapsu Regis Babylonici loquentis & eum sub nomine
Luciferi indigitantis, de diabolo ejusque lapsu explicabant;
partim supplebant silentium sacrarum literarum ex fabulis Ju-
daicis & Platoniciis aut Stoicis. Hinc communis illis tempori-
bus expositio eorum, quæ Moyses de nuptiis filiorum Dei cum
filiabus hominum tradit, quasi per filios Dei intelligantur An-
geli, & ex talibus concubitibus etiam angelorum cum fœminis
nonnulli originem aut multiplicationem certè diabolorum de-
duxerunt. Hodie verò postquam apud Protestantes plerique
cordatorum scripturæ interpretum illam erroneam interpre-
tationem doctrinæ Mosaicæ de conjugii angelorum cum fœmi-
nis rejecerunt, debebant etiam simul rejecisse erroneas con-
clusiones, quæ successu temporis errori illi capitali accesserunt.
Aut enim insigniter fallimur, aut huic erroneæ doctrinæ de
nuptiis angelorum & hominum, pleraque, si non omnia, quæ
D 2 de

de magiâ hodie homines sibi erroneè persuadent, de fœderibus ac societatibus diabolorum cum hominibus, de incubis & succubis &c. originem debent. Ut taceam, illas multiplices fabulas de diaboli in specie corporea apparitione, quæ extant in vitâ Pauli & Antonii, quasq; uti multi etiam nostratium habent pro verâ historiâ, ita jam Erasmus notavit, totum eum libellum esse figmentum in cerebro Hieronymi natum.

§. XLI. Post secula barbara cum scholâ iterum & Academiâ instituerentur, apud Protestantes in confesso est, regnasse summam superstitionem in Papismo. Etsi igitur Doctores Scholastici Aristotelem sequerentur, eumque explicarent, hic vero tot & tam absurdas fabulas, uti Platonici & Stoici faciebant, de Dæmonibus eorumque efficacîâ corporeâ non tradidisset, ex variis tamen rationibus factum est, ut Scholastici & potissimum Scotistæ ineptias illas omnes de Diabolorum pactis cum Magis arriperent. Ut enim doctrinam suam catholicam esse jactare possent, eruendus erat consensus Patrum Ecclesiæ priorum Seculorum. Cum vero hi magnam partem Platonici & Stoici essent, tentanda erat (quamvis id non posset nisi ineptissimè fieri,) conciliatio Philosophiæ Platoniciæ & Stoiciæ cum Aristotelica. Opus etiam erat multis Pseudomiraculis ad idololatricam Papisticam persuadendam. Ad hæc autem maximè aptæ erant etiam fabulæ antiquæ de fœderibus Diaboli cum Magis, cum hoc pacto Clerus Pontificius in rebus inanibus, inanibus etiam remediis, quæ partim in convertendis fictis Magis, partim in curandis fictis morbis consistebant, quos ex Magia ortum duxisse populum persuadebant, hunc facile in sui admiratione poterant perducere. Erat & alia utilitas fabulæ de pacto cum Diabolo. Si quidam vir pius & probus esset, Clero Pontificio ob infinitas causas (quis enim eas ob quas quis Clero displicere poterat, omnes enumeraverit?) invisus, & hic ita prudenter actiones suas institueret, ut sub prætextu heterodoxiæ aut hæreseos ipsi nocere non possent, nullum aptius remedium erat, eum ad ignem damnandi, quâ si de Magiâ crimine eum suspectû redderent, & diris tormentis

tis eò adigerent, ut infinitas nugas à Clero Pontificio excogitatas de commercio Diaboli cum Magis confessione suâ confirmaret.

§. XLII. Erat Italia istis superstitionibus infecta, cum studium Juris Civilis Justiniani in Academiis Italicis florere inciperet. Inveniuntur ibi potissimum in Codicis titulo *de Malef. & Mathem.* leges de poenis veneficorum, & astrologorum &c. Cur astrologia tam invisâ esset, potissima causa erat, quod multi homines superstitiosi Astrologos de morte Cæsarum consularent, quam & potissimam causam fuisse, cur jam ab Augusti temporibus Philosophi imprimis Platonici ac Mathematici ex toto Imperio Romano fuerint ejecti, & ob quam ipse Constantinus Magnus, utpote qui antea ipse eos consuluerat, illos timebat, & legibus peculiaribus in eos animadvertēbat, alii jam annotarunt. At quod ad reliquam Magiam superstitiosam attinet, punire jubet Constantinus *in l. 4. Cod. d. iit.* saltem Magos, quatenus damnum dant, aut ad libidinem excitant, superstitionem vero, quæ ad curandos morbos & similia adhibetur, puniri non vult. Ob quam legem, ut istud obiter notem, etsi communiter malè audiat Constantinus, & nos nec superstitionem ipsam, nec rationem legis approbemus, putamus tamen non injustè fecisse Constantinum, quod eam, quæ damnum non dat poenis civilibus coercere noluerit, cum talia vitia magis pertineant ad emendationem doctrinalem, quàm ad civilem. Interim exinde videmus, quod tum temporis nondum persvaserint sibi Episcopi Christiani, ac si Magi haberent pactum cum Diabo, aliàs Constantino, qui fere nihil citrà consensum Cleri faciebat, non permisissent, in dicta lege eam distinctionem Magiæ adhibere.

§. XLIII. Quia tamen Glossatores juris Civilis à tenera juventure doctrinis Clericalibus erant infecti, inter quas & illa de foedere Diaboli cum sagis non erat ultima, ac Canonista potissimum eam doctrinam etiam urgebant, inde & hi, etsi aliàs in aliis doctrinis sæpè à Canonistis dissentiant, faciliè errorem communem contortis expositionibus juris civilis propagabant. Inde doctrinæ communes de crimine Magiæ, non ex Jure Justiniano

neo derivata, sed à Glossatoribus ex præjudicio illo communi propagata, quod Magia sit species criminis læsæ Majestatis divinæ, quod sit crimen extraordinarium, atrox & occultum, in quo sufficiant leviora indicia ad torquendum, e. g. nominatio facta à reo ejusdem criminis: Item, quod in hoc crimine & similibus graviora tormenta adhiberi possint: quod reus convictus etiam post mortem damnari possit: quod ex causa hujus criminis confiscationi locus sit, non obstante novissimâ constitutione Justiniani. *Conf. Anon. Matth. de crimin. lib. 48. tit. 2. c. 1. n. 2. & tit. 5. c. 7. n. 13.*

§. XLIV. Venio ad Germanos, de quibus alio tempore inquirendum, quid hi jam à Taciti temporibus de crimine Magiæ senserint. Jam sufficiat, ex hodiernâ crassissimâ superstitione apud multos populos Germaniæ, penes quos solum exercitium religionis Pontificiæ obtinet, imò ex superstitione apud ipsos Protestantés adhuc hodiè durante facile præsumi posse, quam firmiter ante reformationem Clerus Pontificius toti populo fabulas suas de crimine Magiæ pervaserit. Unde nullum est dubium, quin apud Germanos etiam ante introductas Academias creditum fuerit, Magos habere pactum cum Diabolo, ita ut post institutionem Academiarum Glossatorum sententiæ illæ facile approbationem invenerint. Plura suppeditabit Malleus Maleficarum, cujus *Part. I.* præmissa est Bulla Pontificia de Magis ab Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Germania puniendis. Non tamen ista sententia apertè in legibus invenitur, sed magis ad opiniones communes & jus non scriptum videtur esse referenda. Ita enim legitur *lib. 2. artic. 13. Land-Recht: Welcher Christen-Mann oder Weib ungläubig ist/ oder mit Zauberey umgeheth/ oder mit Vergiftung/ und der überwunden wird/ die soll man auff einer Horden brennen.* Hunc enim textum, etsi commodè possit explicari, quod loquatur saltem de Magis nocentibus, tamen jam olim à Scabinis Lipsiensibus generaliter fuisse expositum, sive nocitum sit, sive minus, docet Carpzovius *qu. crim. 49. n. 8.* Imò ipse auctor Constitutionis Criminalis Carolinæ, qui verosimiliter fuit JCrus vel

vel Italus, vel Germanus, tantum abest, ut disertè quid de Magià, quæ pactum cum Diabolo habeat, in Constitutione ista disposuerit, ut potius apertè sententiam Juris Justinianeï modo memoratam cum distinctione inter Magiam nocentem & non nocentem repetierit, nisi quod huic ultimæ poenam arbitrariam dictaverit. So jemand denen Leuten / inquit *art. 109.* durch Zauberey oder Nachtheil zugesüget / soll man ihn straffen vom Leben zum Tode / und man soll solche Straffe mit dem Feuer thun. Wo aber jemand Zauberey gebraucht / und damit niemand Schaden gethan / soll sonst gestrafft werden nach Gelegenheit der Sache / darinnen die Urtheiler Raths gebraucheu sollen / wie von Rathsuchen hernach geschrieben steht. Etsi vero auctor hujus articuli secundum regulas bonæ interpretationis velit, Magum non nocentem aliis, debere mitius igne aut capitali pœnâ puniri, & plane nihil de fœdere Diaboli memoret, & verosimiliter etiam hoc fœdus non crediderit, tamen interpretes uti adsveti sunt quidlibet ex quolibet interpretari, etiam alterum casum constitutionis criminalis de Magia non nocente exposuerunt, quod ibi non solum debeat respici ad eam circumstantiam, quod nullum damnatum datum sit, sed & ad alias, an nimirum pactum cum Diabolo inierint Sagæ, & an simul Venere nefandâ cum Dæmone usæ fuerint, atque his casibus etiam ignis supplicium esse dictandum. *Carpz. d. l. n. 7.*

§. XLV. Deberet tamen quis putare, quod reformatio Lutheri, uti homines ab aliis præjudiciis Papismi liberavit, ita & ab istis fabulis Clericalibus de pacto Diaboli cum Magis liberare debuisset. Sed nihil minus. Quin potius sub Augusto Electore ista sententia, quæ hætenus ut jus non scriptum obtinuerat, diserte Constitutionibus Electoralibus *P. 4. const. 2.* fuit inserta, verb. So jemand in Vergessung seines Christlichen Glaubens mit dem Teuffel Verblüdnüsse auffrichtet / umbgehet / oder zu schaffen hat / daß dieselbige Person / ob sie gleich mit Zauberey niemands Schaden zugesüget / mit dem Feuer vom Leben zum Tode gerichtet und gestrafft werden soll. Cum autem Elector Saxonix esset primarius Princeps religionis Lutheranz, non mirum, si postea & in alias ditiones Lutheranorum imò & Reformatorum Principum
ista

ista communis persuasio propagata fuerit, vel, quod Lutherus ipse adhuc multa præjudicia de Diaboli potestate & viribus adhuc habuerit, uti ex variis scriptis ejus, & ex colloquiis mensalibus subinde apparet, vel quod Philippus Melancthon post mortem Lutheri Philosophiam & Theologiam Scholasticam in Academiis Protestantibus firmiter iterum itabiliverit, cum à Lutheranis quantum ad Philosophiam attinet, pro communi præceptore Germaniæ fuerit habitus, Reformati autem insuper ei faverint, quod in controversiis illorum Theologicis cum Lutheranis valde ad eorum partes inclinaverit; vel quod nonnulli Theologi Evangelici gustaverint illas utilitates; ob quas supra diximus errorem istum se valde insinuasse Theologis Pontificiis, vel denique, quod JCu Lutherani adseri fuerint, excubare suos tractatus criminales absque judicio ex Doctõribus Pontificiis.

§. XLVI. Habes jam rationes, cur Processus contra Sagas etiam post tempora reformationis non solum apud Principes Pontificios adhuc sit frequentissimus, sed & apud Principes Protestantibus Europæ, maximopere autem apud Lutheranos sapissimè miras & miseris tragœdias excitaverit, præsertim cum illi, qui conscientiam Judicum eâ in re melius informare debuissent, partim ex ratione status, partim ex bona intentione & piâ simplicitate magistratus & Judices potius hic soliti fuerint instigare. Ipse Spizelius in præfatione ad sæpius citatum tractatum laudat, & commendat judices Processum contra Sagas diligenter formantes de se ipso prædicans: daß solches heilsame Werck nach äussersten Vermögen zu befördern er seines allerwenigsten Orts von vielen Jahren her sich hoch verpflichtet geachtet. Loquatur eâ de re Saxonia inferior, loquatur Svecia, quas turbas ibi dederit processus contra Sagas & intempestivus Zelus DEI honorem prætexens. Nobis ipsis narratum fuit illo tempore à Viro fide digno per Germaniam peregrinante, qui & ipse Assessor fuerat Judicii à Rege Sveciæ contra Sagas constituti, quod ipse & alii assessores ab injurio facile subodorati fuerint, nullum fundamentum adfuisse ad inquirendum contra personas denunciatas, cum nullum indicium adesset, quam depositio phantastica puerorum quorundam minorum
nium

nium & impuberum ; sed vicissè tamen Theologos assessores prætexendo, Spiritum Sanctum honorem DEI contra regnum Diaboli vindicantem, non permissurum esse, ut pueri mentiantur, & sæpius inculcando dictum Psalmi : *Ans dem Munde der jungen Kinder und Säuglinge hast du dir eine Macht zugerichtet / daß du vertilgest den Feind und den Nachgierigen.* Tandem, postquam jam multæ personæ innocentes crematæ essent, & aliquis ex pueris virum honestum denunciasset, quod in convivio Satanico simul adfuisset, aliquis ex assessoribus Laicis, cum præscitu tamen reliquorum, puerum denunciantem tentari curavit, promittendo dimidium thaleri, si se errasse confiteretur & alium loco denunciati denuntiaret, quo facile impetrato, & Theologis assessoribus jam palpantibus, quod Spiritus Sanctus non loqueretur per pueros, castigati quidem virgas à ministro iudicii fuere denunciantes pueri, & processus sublatus, sed nimis tardè, cum jam multi innocentes essent cremati. Et omnino planè pudendas fuisse fabulas, in quibus fundata fuit inquisitio Svecica, vel ex eo apparet, si quis absque præiudicio legat narrationem hujus inquisitionis, quam tractatui suo inseruit Spizelius *Part. I. cap. 17. p. 172. seq.* et si auctor relationis eam scripserit ad persvadendam sententiam communem, & Spizelius eum in finem eandem tractatui suo inseruerit. Præmissis autem attentionem merentur ea, quæ Spizelius ex dicto auctore *p. 87. seq.* refert, ex quibus disertè apparet, innocentissimas personas à pueris istis fuisse denunciatas.

§. XLVII. In hoc Statu adhuc in Germania hodiernum est processus contra Sagas, nisi quod postquam Philosophia Cartesianæ, utpote quæ in doctrina de Spiritibus Platonice & Scholasticæ tota opposita est, in Belgio radices egit, & etiam Theologos reformatos quosdam in suas partes traxit, apud reformatos, præcipuè non Voetianos in Belgio, & ex horum commercio cum Germanis etiam in Germania mitior & rationi magis conformis sententia obtinere, & inquisitionum magicarum exempla etiam in Germania cæperunt fieri rariora, ac sperandum erit, cum reliquis præiudiciis, quorum jam plurima Germani & Theologi & JCu rejecerunt, & hoc mox rejectum iri. Et si enim nequaquam

adhæreamus Philosophiæ Cartesianæ nimis in doctrina de spiritibus in alterum extremum inclinanti, atque hæc inconuenientia pluribus jam appareat, sufficit tamen, quod ope Philosophiæ Cartesianæ grilli isti Scholastici, ad quos etiam vani conceptus de crimine Magiæ sunt referendi, ex multis Academiis sint extirpati, nec timendum sit, ut in terris Principum Protestantium rursus sint in solium evehendi.

§. XLVIII. Cum enim in hoc crimine nunquam ullum verum corpus delicti affuerit, quilibet videt, quod nec unquam ullum verosimile indicium adesse potuerit, quia non entis nulla sunt indicia. Fac vel mille Sagas illa omnia fuisse confessas, quæ apud Carpozium in sententiis quæstioni 50. criminali recensentur, quilibet tamen facile palpat, quod omnia illa sint suppeditata à iudicibus & crudelissimis tormentis extorta. Imo demus etiam mille Sagas spontè de se talia fuisse confessas, quamvis ve-rear, an ex tot myriadibus igne combustis, decem allegari possint, quæ id fecerint, quis iudex tam absurdus esset, ut crederet mille feminis unanimiter deponentibus, v. g. se in cælo fuisse, & cum S. Petro saltasse, aut cum ejus cane venatorio concubuisse? Nam magis (non dicam ridicula, quia crudelitas processus contra Sagas quid tristius postulat,) stulta sunt ea, quæ leguntur in depositionibus Sagarum. Hinc facilè responderi poterit communi effugio Jctorum nostrorum, in criminibus occultis & facti transeuntis, ut Adulterio, Stupro, Sodomia, Hæresi, Veneficio, Sortilegio &c. de corpore delicti aliter constare non posse, quam per conjecturas & indicia, adeoq; in his præsumtionem & conjecturam probationem haberi pro plena. *Vid. Carpz. qv. 117. n. 61.* Nam in reliquis delictis omnibus saltem de aliquo corpore delicti aliquando constitit, de eorumq; existentia nulli homini sanæ mentis restare potest dubium. At cum nunquam extiterit corpus delicti in ullo casu Magiæ, parum apta est criminis hujus cum reliquis recensitis comparatio.

§. XLIX. Unde jam suâ sponte ruunt, quæ Doctores de indicibus Magiæ tradere solent. Sunt vero illa duplicis generis. Alia enim vel in lege publicâ Imperii & scilicet in Constitutione Carolinâ sunt fundata, alia iis à Doctoribus superaddita. Posteriora quod attinet, pudet ea referre, cum ea non aliis rationibus, quam aucto.

auctoritatibus Inquisitorum Pontificiorum nitantur, ac propter superius dicta, nullam mereantur fidem. Solent tamen Jcti Pro-
 restantes ea absque judicio commentariis suis cum approbatione
 in serere. Unus instar omnium fit Christophorus Crusius, qui in
Tractatu de indiciis delictorum specialibus cap. 32. tales nugas magno
 cumulo adscripsit, & defendere intendit. Neque è re erit, in
 his latius refutandis actum agere, cum nuperrimè in hac ipsa
 Academia fallacia ista Magiæ indicia peculiari dissertatione in-
 augurali fusius jam sint rejecta, & Auctor cautionis criminalis
 ista etiam solidissimè impugnaverit.

§. L. Illud tamen omittere nequeo, quod etiam pro pecu-
 liari indicio Magiæ venditetur, si reus vel rea signis eminentibus
 externæ pietatis sint conspicui. *Ved. Crusius d. l. n. 102. seq.* Dixit
 Apostolus, Pietatem ad omnia esse utilem. Nostri vero indi-
 cium gravissimi & horrendi delicti eam esse volunt. Quis homo
 sanæ mentis vel in profundissimo somno tale argumentum sibi
 imaginari posset? At, inquiunt, fucata est illa pietas non vera.
 Demus initio, id verum esse. Non tamen propterea erit indi-
 cium Magiæ. Est hypocrisis vitium, quo omnes homines, ma-
 ximè autem, qui honestiori vitæ genere, vel à natura, vel affe-
 ctione dediti sunt, tentantur. Ergone homines turpissimè vi-
 ventes damnabunt homines honestati dantes operam, ut Ma-
 gos, ob suspicionem fucatæ pietatis sive levem, sive etiam gra-
 vem? Quis hæc concoqueret absque indignatione? Sed nec ve-
 rum est, insignem professionem pietatis externæ esse indicium
 hypocriseos. Ergo nec talis professio potest justum indicium Ma-
 giæ esse, sed alio indicio opus esset ad firmandum prius hoc pseu-
 do indicium, & nullâ aliâ re suspecti de Magia tunc opus habe-
 rent pro sua defensione, quàm ut afferrent vulgatum versiculum:

Omnia cum liceant, non licet esse pium.

Quin potius absurdissimum hoc indicium corroborat ea, quæ su-
 præ §. 41. observavimus, nempe Clerum Pontificium crimen Ma-
 giæ invenisse, ut sub hoc prætextu viros pios sibi invisos possint
 sub specie justitiæ & Zeli divini interimere. Legant omnes, qui
 specimen illustre malitiæ Clericalis in hoc genere cognoscere de-
 siderant integrum tractatum Gallicum, cui titulus: *Historie des*
Diables de Loudun, & conferant Beckeri *mundum fascinatam lib. IV.*

c. II. ac stupeſcent. Hoc factò legant etiam attentè fabulam de horrenda Magià Ludovici Godofredi, quam Franciſcus Roſſetus inferuit *Historicis tragicis ſui temporis*, & inde ex Gallico in Germanicam idioma tranſtulit Martinus Zeilerus in *traurigen Nordgeſchichten* / & deprehendit, Spizelium ſine ratione in ſapè allegato tractatu ſæpius hoc exemplum adduxiſſe, ſed potius vel ex ipſa deſcriptione Roſſeti multas circumſtantias tranſparere indicantes, Ludovicum Godofredum fuiſſe virum optimum & valde pium, ac ex ſola invidia à Clero per calumniam ac ſubornationem falſæ accuſatricis fuiſſe, ut magum condemnatum. Ulterioreſ demonstrationem reſervamus curis ſecundis.

§. LI. Sed videamus jam indicia, quæ lege Carolinâ continentur. Ita vero *Articulus 44. Conſtit. Criminalis*. Wenn jemand ſich erbeut / andern Menſchen Zauberey zu lernen / oder jemand zu bezaubern bedrohet / und dem bedrauten dergleichen geſchicht / auch ſonderliche Gemeinſchaft mit Zauberey oder Zauberin hat / oder mit ſolchen verdächtigen Dingen / Gebärden / Worten und Weſen umgêhet / die Zauberey auff ſich tragen / und dieſelbige Perſon deſelben auch berüchtiget / das giebet eine redliche Anzeigung der Zauberey / und gnugſame Urſache zu peinlicher Frage.

§. LII. Forent hæc indicia nonnullius momenti, ſi probatum fuiſſet, exiſtere crimen Magiæ. Hoc vero nondum monſtrato & illa ſunt inania, nec verofimilitudinem aliquam inferunt. Demus *primò* eſſe aliquem probè convictum, quod ſe obrulerit, quod aliis magiam, (adde etiam Diabolicam) docere voluerit. Nullum inde oritur indicium, quod ipſe pactum cum dæmone inierit. Diximus ſuprà, §. 36. multos homines tam ſtultos eſſe, ut ſœdera cum diabolo quærant, neque eſt dubium, multos homines tam profanos eſſe, ut talia deſiderantibus illudant eosque pecuniâ emungant, offerendo ſe, quod illud pactum tanquam mediatores promovere velint, & reverà alios homines ſubornent, qui diaboli perſonam ſuſſineant. Proptereà tamen nec ipſi Magi ſunt, nec Magiæ crimen exiſtit. Non laudo eos, non excuſo, non volo decipientes pariter ac deceptos à penâ etiam graviore eſſe eximendos, ſufficit, quod non puniendi ſint ut magi, & quod hoc non ſit genuinum magiæ indicium. §. LIII.

§. LIII. *Secundum* vero indicium non intelligo. Nam initio nemo facile tam stultus erit, ut alteri minetur, *daß er Ihm wolte bezaubern.* Quod si minetur, quod velit damno afficere vel intuitu vitæ aut sanitatis, vel intuitu bonorum, minæ hæ non inferunt damnum per magiam & fœdus cum diabolo. Sed fac etiam, aliquem expressè minatum esse, quod velit per magiam ipsi nocere, unde constabit de altero hujus indicii requisito, quod reverà PER MAGIAM alteri nocitum sit, cum nulla detur Magia? Vel certum est & apertum, quod is, qui ita minatus est, alteri per media evidentè naturalia aut moralia damnum dederit, tum non est Magus; vel suspicio saltem est, damnum subsecutum ab isto per media occulta esse perpetratum, tum non poterit pro mago haberi, partim, quia valde dubium est, an damnum subsecutum ab eo processerit, partim quia media occulta non statim sunt diabolica. Multa sunt in naturâ occulta per quæ alteri etiam damnum dari potest absque concursu diaboli propter magnetismum naturæ, cujus rationem dare possunt nec Aristotelici nec Cartesiani. Sed hoc est antiquum asylum ignorantix Academicæ: Quicumque effectus non possunt demonstrari ex libellis Physicæ Academicæ, & tamen non commodè possunt Deo adscribi, abscribendi sunt Diabolo.

§. LIV. *Tertium* indicium, conversatio cum magis & sagis petit id, quod in quæstione est. Cum enim non sint magi & sagæ, nulla etiam est cum eis conversatio. Deinde etiam si demus, dari sagas, tamen conversatio cum iis esset indicium maximè fallax, cum multæ possit esse causæ aliæ, v. g. cognatio, vicinitas, educatio, interesse pecuniarium, paritas status & infinitæ aliæ, cur aliquis cum mago ejusmodi conversatus fuerit. An putabimus eos esse adulteros, falsarios, helluones, qui cum ejusmodi hominibus etiam familiariter conversantur. Notus quidem est versiculus: Noscitur ex socio qui non cognoscitur ex se. Sed notum etiam est, versiculos ejusmodi non esse sufficientes ad torturam; aliàs ex simili dicitur, quod solus cum solâ non præsumatur orare Pater noster, quilibet etiam torquendus esset, qui solus cum solâ deprehenderetur. Oriuntur ejus-

modi dicteria ex eo, quod sæpius fieri solet, sed præsupponunt communiter multas circumstantias alias in ipsis dicteriis non expressas. Fallit autem maximè istud axioma de socio, in delictis occultis. Quid enim, si nesciam cum reliquo populo, Titium esse de aliquo crimine suspectum, an conversatio cum Titio, cujus scelus postea detegitur, mihi fraudi foret? At Magia dicitur esse delictum occultum. Igitur si aliquis cum homine, postea magiæ accusato & secundum processum consuetum convicto, conversatus est eo tempore, quo habebatur pro viro honesto, qualis absurditas esset, si conversatio hæc alterum redderet suspectum. Nam articulus non potest loqui de eo, qui magiæ est accusatus. Aut enim is condemnatus est, aut absolutus, & posterius vel obmonstratam innocentiam, vel ob purgata aut aliâ non sufficientia indicia. Si condemnatus est, casus vix erit dabilis, ut alius cum tali conversari possit, cum nullum fortè detur exemplum, quod magus condemnatus pœnæ gratiam impetraverit. Si absolutus est, etiam si id propter insufficientia indicia factum est, quænam esset ratio hunc pro suspecto de magiâ haberi, qui conversatur cum eo, quem iudex præmissâ causæ cognitione pro mago non habet? Alia infinita ut jam taceam.

§. LV. Nimis autem generale, confusum, & obscurum est indicium *quarrum*: si quis utatur rebus, verbis, & gestibus, quæ suspecta sint de magia, ut reverà pudere debuisset autorem *Consit. Criminalis*, quod in re tanti momenti tam vagum indicium posuerit, & ita inquisitoribus fenestras aperuerit, quilibet etiam si sit res absurdissima, sub hoc indicio comprehendendi. Neque enim aliâs qui de indicii delictorum commentati sunt, solent in enarrandis indicii delictorum quâ generalibus, quâ specialibus à præscriptione Constitutionis Criminalis latius abire, & indicia multiplicare. At cum in magiâ id facere communiter soleant, verosimilè est, interpretes ad eum errorem seductos esse, quod putaverit quilibet, se indicii illis afferre casum, quantum hoc indicium declarantem, v. g. si quis deprehendat apud inquisitum ollam repletam bufonibus, membra humana, librum magiæ, aut si proponatur effossum limen domus vel stabuli, inibi que defossum quid deprehendatur, quo homines inficerentur

rentur &c. *vid. Cruf. d. Cap. 32. n. 4.* Ubi semper supponitur & magiam dari, & tales res probare aliquem esse magum, quorum utrumque tamen falsum est.

§. LVI. Quamnam ergo cautiones Judici in processu contra sagas adhibendæ sunt, ne innocentes puniantur? Plures equidem recenset Auctor Cautionis Criminalis *dub. 16. & seq.* quia præ se fert, ac si credat existentiam criminis magiæ sed quarum tamen singulæ infinitis abusibus subjacent, alibi examinandæ. Nobis unica cautio est, quia crimen magiæ pro fabulâ habemus, ut Princeps non permittat inquiri de crimine Magiæ, i. e. de fœdere hominum cum diabolo, (nam de damno hominibus per magiam occultam vel naturalem vel artificialem dato nobis sermo non est,) & ut Judex inferior nunquam inquirat. Et quamvis probè nobis constet, magistratûs intermedios esse executores potestatis summæ in Republ. nec posse eos vel leges vel mores receptos corrigere, simul tamen certi sumus, nunquam ad futura esse indicia sufficientia ad inquisitionem, adeoque Judicem inferiorem etiam legibus ipsis, & quæ illæ de indiciis delictorum disponunt, si concedat denunciatis defensionem pro avertenda inquisitione, se ac suum procedendi modum defendere posse.

PRÆSES

ad

RESPONDENTEM SUUM.

Reddo Tibi, Clarissime REICHI Dissertationem Tuam inauguralem de crimine Magiæ, quam meæ censuræ exhibuisti. Tractasti ibidem diversis quatuor capitibus 1. de existentia hujus criminis 2. de origine erroris communis, 3. de indiciis Magiæ, 4. de cautelis circa processum sagarum. Legi & laudo diligentiam tuam, laudo, quod per tot devia unâ cum tot seductoribus ambulans, tamen viam regiam veritatis inveniris, & cognoveris, crimen magiæ ad fabulas pertinere,

nere, quibus Clerus Pontificius decipere solet Laicos incautos. Neque miratus sum, quod in tantâ difficultate materiæ subinde in disputatione Tuâ remanserint dubia quædam, quæ ulteriorem disquisitionem videbantur postulare. Non mihi tamen fuit tempus, evolvendiauctores, quos passim pro corroborandâ sententiâ tuâ adduxisti & omnia cum curâ debita ineditandi. Igitur cum Tibi jam proposueris, in secundis curis discursum Tuum emendatiorem unâ cum speciminibus quorundum processuum contrâ sagas edere, in chartam conieci breves has Theses, quæ in perfectione prolixioris dissertationis Tuæ in mentem venerunt, & ad quarum methodum vellem revisionem meditationum Tuarum in secundis curis instrui. Abstini datâ operâ à multis allegationibus, quia in cathedrâ non videndum est, quis dicat, sed quid dicatur, & quia defectus hic facillè ex ipsis collectaneis Tuis suo tempore poterit suppleri,

Tu interim vale, ac res Tuas feliciter age,

Dabam d. 6. Novembr. 1701,

F I N I S,

0 1 A 66 14

ULB Halle

3

002 933 462

R

6

THESES INAUGURALES,
de
CRIMINE MAGIAE,

quas
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
SCEPTRI BORVSSICI ET BRANDENBVR-
GICI HEREDE &c. &c.

IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA,
Ex decreto Illustris Facultatis Iuridica

PRAESIDE
D. CHRISTIANO THOMASIO, Icto,
REG. MAL. BORVSS. CONSIL. PROF. PVBL. & h. t. DECANO,
PRO LICENTIA

Summos in utroque iure honores & DOCTORALIA
privilegia legitime consequendi,
IN AUDITORIUM MAIORI,
Horis Ante- & Pomeridianis
Solemni Eruditorum disquisitioni submitte

M. IOANNES Reiche / Amplif. Ordinis
Philosophici Adiunctus.

ad D. 12. Novembr. 1751

HALAE MAGDEBURGICAE,
Litteris CHRISTOPH. SALFELDII, REGIMIN. REG. BORVSS. Typogr.

